

บทวิจารณ์หนังสือ :

รามศ เมนอน แปลโดย วรดี วงศ์สง่า. (2551).

รามายณะ. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 854 หน้า.

ผู้วิจารณ์ :

สหะโรจน์ กิตติมหาเจริญ

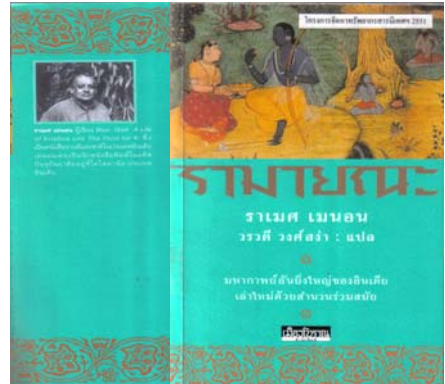
Saharot Kittimahacharoen

46/161 ซอยทหารอากาศ ถนนพหลโยธิน 52 แขวงคลองถนน เขตสายไหม กรุงเทพฯ 10220

46/161 Soi Thahanakart Phahonyothin 52 Rd. Khongtanon Saimai Bangkok 10220

E-mail: saharot@hotmail.com

(รับผลงานเมื่อ 25 กรกฎาคม 2551)



เมื่อรามายณะถูกนำมาเล่าใหม่

เมื่อได้เห็นคำโปรยวรรคหนึ่งของหนังสือแปลที่มีหน้าปกสีสันสวยงาม รวมทั้งมีรูปลักษณะที่โดดเด่น สะดุดตาว่า “มหากาพย์อันยิ่งใหญ่ของอินเดีย เล่าใหม่ด้วยสำนวนร่วมสมัย” และเมื่อได้เลื่อนสายตาขึ้นไปหยุดพินิจตรงชื่อเรื่องของหนังสือแปลเล่มนี้ที่มีลักษณะเป็นตัวอักษรไทย แต่มีการดัดแปลงลายเส้นให้คล้ายกับตัวอักษรเทวนาครีในภาษาสันสกฤตดูในตัวอักษรด้วยสีทองมีชื่อเรื่องว่า รามายณะ โดยนักเขียนร่วมสมัย รามศ เมนอน แปลเป็นภาษาไทยโดยวรดี วงศ์สง่า สำนักพิมพ์เมืองโบราณเป็นผู้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นครั้งแรก พ.ศ.2551 นั้น ทันทีที่ได้เหลือบสายตาขึ้นมองชื่อของหนังสือแปลเล่มนี้แล้ว สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นในความรู้สึกผู้เขียนจนทำให้ต้องหยิบขึ้นมาอ่านก็คือความใคร่รู้ว่า รามายณะ ที่นำมา “เล่าใหม่ด้วยสำนวนร่วมสมัย” มีความน่าสนใจอย่างไร นอกจากจะได้รับความนิยมนักเขียนและนักวิชาการว่าเป็นมหากาพย์อมตะที่เล่าขาน อย่างไม่มีวันคลายไปจากมนต์เสน่ห์ดังที่ปรากฏอยู่ด้านหลังของปกปิดท้ายหนังสือแปลเล่มนี้

ก่อนที่จะ “อ่าน” รามายณะ มหากาพย์ (เล่าใหม่) นี้ ผู้เขียนจะขอเกริ่นถึงเนื้อหาของมหากาพย์เรื่องนี้ก่อน เพื่ออย่างน้อยสำหรับผู้อ่านบางท่านที่ได้อ่านแล้วก็อาจเป็นการทบทวนความทรงจำหรือบางท่านที่ยังไม่เคยได้อ่านก็จะสามารถติดตามเรื่องราวอย่างย่อๆ ก่อนไปอ่านฉบับเต็มได้อย่างมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น

เรื่อง รามายณะ นี้มีเนื้อหาทั้งหมด 7 ภาคคือ พลังกัณฑ์ อโยธยากัณฑ์ อรัญญกัณฑ์ ชิดชินกัณฑ์ สุนทรกัณฑ์ ยุทธกัณฑ์และอุตตรกัณฑ์* เนื้อเรื่องกล่าวถึงตั้งแต่จุดเริ่มต้นการอวตารของพระนารายณ์หรือพระวิษณุ ลงมาเป็นพระรามบนโลกมนุษย์ พระองค์เป็นโอรสในท้าวทศรถและนางเกาสัลยา มีพี่น้องร่วมบิดาเดียวกันอีกสามองค์คือพระลักษมณ์ พระภรต พระศัตรุฆ्न และมีมเหสีคือสีตา ต่อมาท้าวทศรถได้จัดพิธีอภิเษกให้พระรามขึ้นเป็นยุพราชเพื่อสืบทอดตำแหน่งพระราช

*ชื่อของกัณฑ์หรือภาคใน รามายณะ เล่มนี้มีความแตกต่างจาก รามายณะ ต้นฉบับ โดยใน รามายณะ ต้นฉบับมีชื่อของกัณฑ์ดังนี้ คือ พาลกัณฑ์ อโยธยากัณฑ์ อรัญญกัณฑ์ กิษกินธกัณฑ์ สุนทรกัณฑ์ ยุทธกัณฑ์ อุตตรกัณฑ์

แห่งกรุงอโยธยา นางไภยเมศหรือคันทะสามของท้าวทศรถ ถูกนางค่อมมัทราพีเลียงพุดกล่อมให้นางกระทำการชู้ นั่นก็คือทูลขอให้ท้าวทศรถขับไล่พระรามไปอยู่ป่านานถึง 14 ปี ขณะเดียวกันต้องให้พระภรตโอรสของนางขึ้นเป็นยุพราชแทน พระรามได้ปฏิบัติตามคำขอร้องของนางไภยเมศ ถึงแม้จะได้รับการตัดทอนจากหลายฝ่าย ตั้งแต่ท้าวทศรถ พระลักษมณ์ พระมารดา รวมไปถึงเหล่าเสนาอำมาตย์และที่สำคัญไพร่ฟ้าแห่งกรุงอโยธยาก็ตาม แต่เพื่อให้เรื่องทั้งหมดยุติลงพระรามจึงเลือกชะตาชีวิตด้วยพระองค์เอง โดยมีพระลักษมณ์และสีดาเป็นผู้ติดตามไปในป่าด้วย

การเดินทางในป่าตลอดระยะเวลา 14 ปีนี้ นอกจากพระราม พระลักษมณ์และสีดาจะได้เรียนรู้ธรรมและความสงบสันโดษตลอดจนได้พบปราชญ์ฤๅษีหลายคนแล้ว ยังต้องเผชิญกับชะตากรรมที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เพราะมาจากที่ “ฟาลีชิต” แล้วนั่นเองทั้งสามต้องเผชิญกับ “มาร” ที่เป็นรูปธรรมไม่ใช่ “มาร” ที่เป็นนามธรรมอย่างนางไภยเมศหรือนางค่อมมัทรา นั่นก็คือทันทีที่ท้าวพรหมาสูรได้ทราบข่าวว่าพวกพ้องของตนนับหมื่นได้ถูกพระรามฆ่าตาย อีกทั้งยังได้สดับถึงความงามที่ยิ่งกว่าสามโลกของสีดา จึงทำให้พญามารตนนี้ปรารถนาที่จะได้นางมา เหตุการณ์ครั้งนี้จึงเป็นต้นเหตุของการเกิดขึ้นมหายุทธสงครามครั้งยิ่งใหญ่ โดยมีกองทัพวานรผู้ทรงฤทธิ์นำโดยสุครีพ องคตและหนุมานเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือพระราม

เมื่อสงครามสิ้นสุดลง พระรามก็ได้กลับเข้าครองบัลลังก์ในกรุงอโยธยาพร้อมสีดา แต่หลังจากนั้นไม่นานพระองค์ก็ได้ยินเสียงครหาจากไพร่ฟ้าว่าสีดายังสมควรเป็นมเหสีของพระรามอยู่หรือไม่ เพราะถูกทศกัณฐ์ลักพาไปกักขังเป็นระยะเวลาหลายเดือน พระรามจึงมีรับสั่งให้เนรเทศสีดาออกจากกรุงอโยธยาไป สีดาได้มาอาศัยอยู่ใกล้อาศรมฤๅษีวาลมิกิและให้กำเนิดสองกุมารฝาแฝดผู้มีนามว่าละและกุสะ หลังจากที่สองกุมารเติบโตใหญ่ ได้มีโองาสขับลำนำรามายณะในพิธีอัฐเมธที่พระราม

โปรดให้จัดขึ้นที่เนมิสวนา ทำให้พระรามรู้ว่าผู้ที่ขับลำนำรามายณะนั้น คือโอรสของพระองค์เอง ต่อมาพระรามได้พบกับฤๅษีวาลมิกิจึงรู้ว่า แท้ที่จริงแล้วไม่ใช่ไพร่ฟ้าที่มีความเคลือบแคลงสงสัยว่าสีดามีความบริสุทธิ์อยู่หรือไม่ แต่เป็นเพราะพระรามที่ยังเคลือบแคลงสงสัยหาใช่ผู้อื่นไม่ ฤๅษีวาลมิกิจึงให้นางกล่าวสัตวยาจต่อหน้าที่ประชุมสภา ทันทีที่สีดากล่าวจบแม่พระธรณีก็ได้มารับนางกลับคืนสู่พระธรณีตามกำเนิดของนาง พระรามโศกเศร้าเสียพระทัยมาก ท้ายที่สุดก็มีการกล่าวถึงการละสังขารของพระลักษมณ์ พระราม รวมทั้งอนิสสังข์จากการได้อ่าน ได้ฟังและได้ยินเรื่องรามายณะ

ทันทีที่ผู้เขียนได้อ่านรามายณะมหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องนี้จบลง แม้จะได้อ่านบทหน้าที่รามเมศ เมนอน ออกมากล่าวความในใจต่อผู้อ่านก่อนหน้านี้อแล้ว “...ไม่ได้อิงตำราสันสกฤต แต่อิงฉบับภาษาอังกฤษหลายฉบับรวมกัน...” แต่ก็ต้องยอมรับว่ารามเมศ เมนอน ได้เก็บรายละเอียดของวรรณกรรมต้นทางเรื่องรามายณะไว้ได้อย่างครบถ้วน พร้อมกับถ่ายทอดลีลาการเขียนในรูปแบบของวรรณกรรมร่วมสมัยในรามายณะมหากาพย์ (เล่าใหม่) ได้อย่างมีวรรณศิลป์ ชวนให้ติดตามไปทุกตอน ผสมผสานกับลีลาการแปลอย่างละเอียดละไมของ วรตี วงศ์สง่าที่แม้จะมีอะไรเล็กๆ น้อยๆ สะดุดตาผู้อ่านอยู่บ้าง หากคงต้องกล่าวว่าการวรรณกรรม (แปล) ของบ้านเราในขณะนี้กำลังมีเพชรเม็ดงามที่ได้รับการเจียรไนประดับขึ้นอีกเล่มหนึ่งแล้ว เพราะรามายณะมหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องนี้ไม่เพียงแต่จะถ่ายทอดเรื่องราวของคัมภีร์เล่มสำคัญและยิ่งใหญ่ของอินเดีย ซึ่งถือเสมือนว่าเป็นชาข่างหนึ่งของอินเดีย นอกจากมหากาพย์ มหาวาตะ ดังที่รู้จักกันแล้วการตีความของผู้เขียนมหากาพย์ (เล่าใหม่) ก็ได้ชี้ชวนให้ผู้อ่านซึมซับและดื่มด่ำกับเรื่องของ “ธรรม” “อธรรม” “กิเลส” ที่ปรากฏในแบบต่างๆ ตามแต่จะถูกนิมิตในรูปลักษณะใดนอกเหนือจากการสดุดีการอวตารของพระนารายณ์หรือพระวิษณุที่ลงมาปราบเหล่ามารโดยเฉพาะพรหมาสูร

(ทศกัณฐ์) รวมทั้งวีรกรรมของ “องค์ราม” พร้อมๆ กับ สอดแทรกคติข้อคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในด้าน ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ มนุษย์ พลาวานร พลยักษ์ ภายในเรื่องได้อย่างเป็นเอกภาพกลมกลืนไปกับเนื้อหา ที่นำเสนอ จนผู้อ่านอดที่จะครุ่นคิดไม่ได้ตลอดระยะเวลา ที่อ่านเรื่องนี้จนจบลงว่าจริงหรือ เป็นไปได้หรือ ทำได้หรือ

การนำคัมภีร์เล่มสำคัญและมีสถานะเป็นคัมภีร์ อันศักดิ์สิทธิ์เป็นที่ศรัทธาของมหาชนมา “เล่าใหม่” ด้วย “สำนวนร่วมสมัย” นั้นเป็นการผลิตซ้ำตัวบทจาก วรรณกรรมที่มีมาก่อนหน้านั้นหรืออาจจะเรียกว่า วรรณกรรมต้นทาง วรรณกรรมต้นแบบ วรรณกรรม ต้นฉบับก็ได้ การผลิตซ้ำดังกล่าวนอกจากจะเป็นการ อนุรักษ์วรรณกรรมต้นทางแล้ว การ “เล่าใหม่” ด้วย “สำนวนร่วมสมัย” ยังเป็นวิธีการ “ปรุง” วรรณกรรมต้น ทางซึ่งบางครั้งอาจจะอ่านเข้าใจยากหรือมีความเก่าของ ภาษาที่บ่งบอกถึงเวลาบันทึกวรรณกรรมต้นทางเอาไว้ ดังที่ผู้แปล รามายณะ เรื่องนี้ได้กล่าวไว้ในถ้อยแถลง จากผู้แปลว่า “ต้นฉบับรามายณะแม้เป็นภาษาอังกฤษ สมัยใหม่ที่ไม่ได้ใช้ไวยากรณ์โบราณแบบภาษาอังกฤษ สมัยเชกสเปียร์ (คริสต์ศตวรรษที่ 16) แต่ผู้เขียนได้ใช้ ลีลา “อลังการ” ไม่น้อยเพื่อถ่ายทอดอรรถรสแห่งความ เป็น “มหากาพย์” อันยิ่งใหญ่สู่รูปแบบงานเขียนร้อยแก้ว นั้นแสดงว่ารามเมศ เมนอน ได้ใช้วิธีการเล่าแบบสำนวน ภาษาอังกฤษสมัยใหม่ โดยมีความแตกต่างจากรามายณะ ฉบับอื่นๆ ที่มีการเรียบเรียงขึ้น เมื่อมีการถ่ายทอดเป็น ภาษาไทย สำนวนแปลที่ถ่ายทอดมาจากสำนวน ต้นฉบับจึงมีลักษณะที่ร่วมสมัยกับผู้อ่าน จนทำให้ผู้อ่าน ไม่รู้สึกเหมือนกำลังอ่านคัมภีร์ แต่เหมือนกับว่า กำลังอ่านวรรณกรรมเรื่องยาวที่มีการดำเนินเรื่องแบบ ฉับไว มีบทสนทนาและบทพรรณนาที่เป็นกลวิธีการเล่า เรื่องของวรรณกรรมสมัยใหม่ปรากฏอยู่ตลอดทั้งมหา กาพย์เรื่องนี้มากกว่า

กลวิธีการสร้างเสน่ห์ของรามายณะมหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องนี้ไม่ได้อยู่ที่รามเมศ เมนอนจะใช้วิธีการ

เล่าเรื่องด้วยสำนวนร้อยแก้วแบบเข้าใจง่าย แฝงไว้ซึ่ง ความอลังการของฉกนาฏการตลอดจนความงามของ ภาษาร้อยแก้วที่ผู้เขียนบรรจงสรรมาเรียงร้อยเท่านั้น ดังที่ผู้เขียนกล่าวว่า “จะเขียนเล่ารามายณะเป็น ภาษาอังกฤษให้อ่านแล้วสนุกสนานประทับใจ ซาบซึ้งใจ” และพยายามที่จะ “รักษาความงดงามของจังหวะลีลาภิ วอันเรียบง่ายไว้ในการเล่าเรื่องแบบร้อยแก้ว” อีกทั้งยังต้อง “พยายามเขียนให้ดีและสนุกเพื่อดึงดูดผู้อ่านในช่วงต้น คริสต์ศตวรรษที่ 21 ให้หันมาอ่านรามายณะเพื่อความ เพลิดเพลินให้ได้” นอกจากการเรียบเรียงเป็นภาษาร้อย แก้วให้เข้าใจได้ง่ายแล้ว กลวิธีที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็ คือทำอย่างไรให้เรื่องมีความสนุก เพลิดเพลิน ดึงดูดใจ คนอ่าน แต่ต้องไม่ลืมรักษาคุณค่าของมหากาพย์ ต้นฉบับไว้ ขณะเดียวกันก็ต้องมีขนาดของเรื่องที่ไม่สั้น แต่ก็ไม่ยาวจนทำให้ผู้อ่านนึกเบื่อหน่าย และที่สำคัญ ต้องรักษาความศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้ “เป็นไปได้เพื่อการ สักการบูชาแบบทันสมัยและสนุกสนาน โดยไม่ทำให้รา มายณะกลบกลายเป็นวรรณกรรมชั้นต่ำ” ซึ่งอาจจะเป็ นสิ่งที่ยากสำหรับนักเขียน โดยเฉพาะผู้ที่นำเรื่องราว สำคัญหรือมีความศักดิ์สิทธิ์มาผลิตซ้ำใหม่

อย่างไรก็ตามอาศัยที่ รามเมศ เมนอน เป็นนัก เขียน วรรณกรรมร่วมสมัยซึ่งนอกจากจะมีผลงานเรื่อง รามายณะ แล้ว ยังมีงานเขียนอื่นอีก เช่น The Hunt for k. (1992) และ Blue God : A Life of Krishan รวมทั้งยังสนใจที่จะ ตีความและ “เล่าใหม่” ต่อเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับคติ ความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์-ฮินดูคือมหาภารตะหรือ The Mahabharata และ Siva (2006) อีกด้วยนั้น จาก ประสบการณ์ทางด้านการศึกษาเป็นนักเขียนวรรณกรรม ร่วมสมัย จึงทำให้เขาสามารถถ่ายทอดเรื่องราวความ เป็นอมตะของ รามายณะ นี้คล้ายกับการเขียนนวนิยาย เรื่องยาวที่มีปมปัญหาต่างๆ อีกทั้งยังสร้างตัวละครให้มี ลักษณะคล้ายกับมีชีวิตจริงเหมือนดังที่เราพบเห็นอยู่ทุก วันนี้ในร่างของมนุษย์ แต่มีจิตใจเป็น “มาร” หรือในร่างที่ หยาบช้า แต่มีจิตใจเป็น “เทพ” แต่ทั้งหมดทั้งปวงนี้ก็

ยังคงดำเนินตาม “ชนบ” ของมหากาพย์ต้นฉบับไว้ครบถ้วนทุกประการ นับว่าเป็นการทำทนายและยังทำให้มหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องนี้มีความน่าสนใจในด้านวิธีการ “ปรุจ” เรื่องราวให้มีความเข้มข้น ชวนให้หาติดตามด้วย

เราจึงพบว่าตัวละครอย่างนางไกเกียซึ่งมีฐานะเป็นมารดาอีกคนหนึ่งของพระรามและมีบทบาทที่ทำให้พระรามต้องออกสู่ป่านานถึง 14 ปีพร้อมพระลักษมณ์และสีดานั้น ทำไมจึงมีความร้ายกาจเหมือนแม่เลี้ยงที่อิจฉาลูกเลี้ยงว่าจะได้ดีกว่าลูกของนางที่แท้จริง หรือแม้แต่ความร้ายกาจที่นางมีให้กับสีดาผู้มีความบริสุทธิ์ด้วยการยื่นผ้าที่ทอจากใยไม้ให้สีดานุ่งเป็นฤๅษีไซ้ไพร่ติดตามพระสวามีไปด้วยนั้น ผู้อ่านก็จะเกิดความรู้สึกใคร่อยากรู้ตอนจบว่าภายหลังจากที่พระรามเดินทางกลับมากกรุงอโยธยาหลังจากถูกเนรเทศนานถึง 14 ปีนางไกเกียจะรู้สึกสำนึกในบาปที่นางก่ออย่างไร หรือในฉากที่สีดาลุยไฟเพื่อพิสูจน์ให้พระรามได้เห็น “ความบริสุทธิ์และพรหมจรรย์ของสตรีคือกำแพงแก้วปกป้องพวกนาง” ผู้อ่านก็จะรู้สึกเอาใจช่วยสีดาหญิงผู้มีความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อพระสวามีอย่างมิเสื่อมคลาย ขณะเดียวกันก็จะนึกเกลียดพระรามไปชั่วครู่ที่พระรามเมื่อได้พบสีดาแทนที่จะดีใจก็กลับแสดงความกังขาว่านางแปดเปื้อนมลทิน แต่เมื่อรู้ว่าเป็นวิธีที่พระรามจะพิสูจน์ให้ทุกคนได้เห็นถึงความบริสุทธิ์ของนางโดยผ่านประจักษ์พยานจากสวรรค์ที่จะลงมาโอบเอื้อไม่ให้สีดาเป็นอันตรายใดใดจากกองไฟ ก็อดที่จะรู้สึกซาบซึ้งในมิตินของความรักไม่ได้

ขณะที่หนุมานตัวละครที่สำคัญอีกตัวหนึ่งนั้น ผู้อ่านก็อดที่จะนึกเอ็นดูความฉลาดแสนคนของวานรน้อยรวมทั้งอดที่จะชื่นชมความเป็นผู้มีปัญญาหลายต่อหลายครั้งของหนุมานไม่ได้ เพราะวานรน้อยคอยเป็นทูตส่งสารให้กับพระรามและสีดาเมื่อครั้งที่ทั้งสองยังพลัดพรากกันอยู่ ดังนั้นภายหลังจากที่สีดาได้พบกับพระรามแล้ว ในวันราชาภิเษกพระรามขึ้นเป็นกษัตริย์แห่งกรุงอโยธยา สีดาจึงได้มอบสร้อยไข่มุกของนางเอง

ให้กับหนุมาน เพื่อตอบแทน “วีรบุรุษผู้กล้าหาญไว้เทียมทานทั้งยังรอบรู้ชาญฉลาด เปี่ยมไหวพริบปฏิภาณ ทรงคุณธรรมประกอบวีรกรรมอันยิ่งใหญ่...” ซึ่งหนุมานในรามายณะนี้จะแตกต่างจากหนุมานของไทยคือไม่เจ้าชู้ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของชายไทย จึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกเอ็นดูและคอยเอาใจช่วยตลอดเวลา

นอกจากนี้กลวิธีการเผยแพร่ตัวละครสำคัญก็ทำให้รามายณะ (เล่าใหม่) เรื่องนี้มีลักษณะที่ชวนให้ติดตามอยู่ไม่น้อย ดังเช่น การเผยแพร่ตัวละครฝ่าย “อธรรม” อย่างราพณาสูรหรือทศกัณฐ์นี้ได้สร้างความรู้สึกให้ผู้อ่านตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลาว่าเมื่อใดพญามารจะเผยตัว เมื่อใดพญามารจะทราบถึงเรื่องราวที่พระรามได้ปราบพญาซรพญาทูษณ์ และตรีเศียรแล้ว เมื่อใดพญามารจะได้เห็นถึงความงามยิ่งกว่าสามโลกของสีดา และเมื่อใดที่พญามารจะกรีธาทัพออกมากระทำมหาสงครามกับพระรามและเหล่าวานรผู้ทรงฤทธิ์ หลังจากที่ยาจิตวงศ์พงศายักษ์ได้เข้าสู่สมรภูมิจนไม่เหลือผู้ใดอีกแล้ว

ทั้งนี้รามเมศ เมนอนได้ใช้กลวิธีค่อยๆ เปิดภาพของราพณาสูรที่อยู่ในระยะห่างไกลค่อยๆ เคลื่อนเข้ามาใกล้ผู้อ่านทุกขณะ จนในที่สุดภาพนั้นก็ปรากฏแก่สายตาผู้อ่าน ดังเช่นตัวบทกล่าวว่า “ท่ามกลางบรรยากาศเหตุการณ์มีผู้ใดคาดคิดลิขิตสวรรค์มักมิได้เป็นดังที่เห็น ไกลออกไป ณ แก้วอันเขียวขจี มารร้ายตนหนึ่งนั่งบนบัลลังก์แก้ววิถีชีวิตชั่วของมันกำลังจะพาดผ่านวิถีธรรมแห่งองค์รามและสีดาในไม่ช้า” หรือ “ไกลแสนไกลออกไปยังเกาะมรกต ทศกัณฐ์จ้าวแห่งลงการู้สึกถึงกลางร้ายบางประการที่แทรกตัวอยู่ในทุกอณูอากาศ มันหวาดผวอย่างมีทราบสาเหตุ นอนหลับไม่เต็มตา...มันไม่รู้กระทั่งว่าอีกไม่ช้าอาณาจักรมารบนผืนพิภพที่มันครองจะถูกทำลาย...” การค่อยๆ คลี่ฉากนาฏการของตัวละครที่สำคัญยังสอดรับกับปมขัดแย้งต่างๆ ที่ตามมาจนทวีความเข้มข้นของเรื่องราวอีกด้วย จึงทำให้ผู้อ่านรู้สึกตื่นเต้นและชวนให้ติดตามจนวางหนังสือเล่มนี้ไม่ลงเลยที่เดียว ผู้อ่านอาจจะนึกว่ากำลังนั่งอ่านนวนิยายแนวผจญภัยที่ผู้เขียน

กำลังค่อยๆ เผยโฉมตัวละครฝ่ายร้าย รวมทั้งสร้างจุด
วิกฤติของเรื่องเพื่อนำไปสู่การปลดปล่อยอารมณ์สูงสุด
ของผู้อ่าน ทั้งนี้ลักษณะดังกล่าวไม่ได้ทำให้คุณค่าและ
ความเป็นอมตะของมหากาพย์เรื่องนี้ลดลง แต่กลับเพิ่ม
เสน่ห์ให้กับความเป็น “ตัวบท” ของ รามายณะ ทำให้
สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้ทุกเพศทุกวัย และนี่ก็อาจเป็น
สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การ “เล่าใหม่” ของมหากาพย์เรื่องนี้
มีลักษณะที่ร่วมสมัยทั้งกลวิธีและสำนวนการเขียน และ
เป็นความพยายามที่หวังจะให้คนรุ่นใหม่หันกลับมาอ่าน
มหากาพย์เรื่องนี้กันอีกครั้ง

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งของวรรณกรรม
แปลเล่มนี้ยังอยู่ที่กลวิธีทางวรรณศิลป์ กล่าวคือความ
อลังการของภาษาที่ผู้เขียนบรรจงถ่ายทอดนั้นไม่
เพียงแต่จะสร้างความรู้สึกให้ผู้อ่านได้ดื่มด่ำกับฉากนาฏ
การต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นฉากแห่งความเศร้าโศกที่
ชาวเมืองอโยธยาจะต้องสูญเสียยุพราชหรือพระรามตาม
คำขอของนางไกเกยี่ เมืองทั้งเมืองนั้นเงียบเหงาและ
วังเวง แม้แต่ใบไม้ก็ยังไม่ปลิวไหวสักใบ หรือแม้แต่ฉาก
แห่งความยิ่งใหญ่ในการทำสงครามหลายต่อหลายครั้ง
ภาพของคลื่นพลวานรและพลยักษ์ที่เข้าพาดพิงเพียง
เพราะไม่ใช่กระหายเลือดแต่เป็นเพราะหน้าที่ที่สำคัญ
อย่างยิ่งของการดำรงสถานะเป็นนักรบ ภาพความ
ยิ่งใหญ่ของการกระทำยุทธมหาสงครามระหว่างพระราม
และราavana เป็นต้น การเล่นกับภาษาไม่เพียงจะ
ปรากฏในรูปแบบของการสรรคำมาสร้างความอลังการ
ของฉากนาฏการ แต่หากยังเป็นวิธีการแสดงให้เห็นถึง
วรรณศิลป์ทางภาษาอย่างเช่นการใช้คำล้อกัน ในตอนที่
พระลักษมณ์มาต่อว่าสุครีพที่ไม่รักษาวาจาสัตย์ที่จะออก
ตามหาสีดาให้กับพระราม สุครีพได้ให้ดรามารดาของ
องคตมาเป็นทูตเจรจากัน พระลักษมณ์ก็กล่าวต่อว่า
“ราวี มาตราว่าสุครีพส่งท่านมาเพื่อเกลี้ยกล่อมเรา หาก
ท่านอย่าได้บิดตาดตนเองจนมีตบอด เมื่อสุครีพได้เป็น
ราชา มันกลับลืมนเลือนสหายร่วมสาบานผู้กู่บัลลังก์
กลับคืน สิ่งเดียวที่มันจดจำคล้ายเป็นเพียงหน้าจันทน์

และอิสตรี คุณธรรมและน้ำมิตรกลับห่างหาย...”
ซึ่งเป็นการล้อกันระหว่างสิ่งหนึ่งตั้งอยู่ อีกสิ่งหนึ่งดับไป
กลวิธีดังกล่าวนี้คล้ายกับผู้เขียนพยายามใช้สื่อการสอน
ทางพุทธศาสนาเข้ามาประยุกต์กับกลวิธีทางภาษาใน
การเล่าเรื่องราวรามายณะ ทำให้ผู้อ่านไม่เพียงแต่จะได้
กลวิธีทางวรรณศิลป์ แต่ยังได้ “ปัญญา” จากวรรณศิลป์
ที่ซ่อนอยู่ในลีลาภาษาอีกด้วย

สิ่งที่น่าสนใจสำหรับ รามายณะ มหากาพย์
(เล่าใหม่) เรื่องนี้ไม่ได้อยู่ที่วิธีการนำมา “เล่าใหม่” โดย
ผ่าน “สำนวนร่วมสมัย” รวมทั้งกลวิธีทางภาษาหรือการ
สร้างเรื่องเท่านั้น แต่ยังอยู่ที่การ “เล่าใหม่” โดยผ่านการ
ตีความจากมุมมองของผู้เขียนมหากาพย์ที่นำมาเล่าใหม่
อีกครั้งหนึ่งด้วย กล่าวคือผู้อ่านจะรับรู้เรื่องราวของ
รามายณะ โดยผ่านวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ว่าเป็น
การสดุดีวีรกรรมของพระนารายณ์หรือพระวิษณุอวตาร
ลงมาเป็นพระรามเพื่อปราบทศกัณฐ์และนำความสงบ
ศานติสุขกลับคืนสู่โลกเช่นเดียวกับจุดมุ่งหมายสำคัญ
ของวรรณกรรมต้นทางคือ รามายณะ แต่รามเกียรติ์ของ
ไทยเรามีการแฝงนัยยะเกี่ยวกับการเมือง สังคม ค่านิยม
วัฒนธรรมของไทย จนผู้อ่านไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นบรรยากาศ
เรื่อง “แขกๆ” แต่กลับเป็นบรรยากาศเรื่อง “ไทยๆ”

ขณะที่มหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องนี้แม้ราเมศ
เมนอนจะยังคงรักษาคุณค่าของมหากาพย์ต้นฉบับ แต่ก็
มีการตีความใหม่ว่าเรื่องราวของการต่อสู้ระหว่างมนุษย์
(เทพ) กับมารและมหาสงครามที่เต็มไปด้วยเลือด ความ
สูญเสีย ความเศร้าโศกและการพลัดพรากนั้น แท้ที่จริง
แล้วเป็นสัญลักษณ์ในรูปของ “ธรรม” กับ “อธรรม”
“ความสว่าง” กับ “ความมืด” โดยมี “กิเลส” เป็นสิ่งชักนำ
ดังที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในตอนหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อใดที่
มหายุทธสงครามระหว่างพระรามและราavana เกิดขึ้น
เมื่อนั้นธรรมะและอธรรมก็จะเกิดการต่อสู้ขึ้น ความว่า
“...วันหนึ่ง พระองค์ (พระราม-ผู้เขียนบทความ) จะต้อง
เผชิญหน้าทศกัณฐ์ ท้าวราavana แห่งลงกา เมื่อถึงวันนั้น
ธรรมะและอธรรมจึงห้าหน้าจนฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดพินาศ” ซึ่ง

คำว่าธรรมในที่นี้ ราเมศ เมนอนก็ได้อธิบายว่า “คำว่า ธรรมะในความหมายของอินเดียคือสิ่งที่ครอบคลุมเนื้อหาทุกองูในชีวิตมนุษย์ ทั้งเรื่องภาระหน้าที่ การทำงาน ความถูกต้อง ความยุติธรรม กฎแห่งจักรวาลและความสมดุล รวมไปถึงสัจธรรมอันเป็นนิรันดร์” ธรรมในที่นี้จึงอาจเป็นตัวแทนของหลักในการดำเนินชีวิตที่เป็นปกติสุขและศานติสุขของมนุษย์ ขณะที่ธรรมก็เป็นตัวแทนของด้านมืดในจิตใจมนุษย์ที่สามารถนิमितมารให้เกิดขึ้นแก่จิตใจของมนุษย์ได้ตลอดเวลา การมีธรรมอยู่ในใจจึงเท่ากับเป็นการนำแสงสว่างเข้ามาขับไล่ความมืดให้ออกไปจากการครอบคลุมจิตใจ นับว่าเป็นการเตือนสติให้ผู้อ่านระลึกอยู่ตลอดเวลาโดยผ่านอุปมาของเรื่องราวที่น่าเสนอ

การต่อสู้ระหว่าง “ธรรม” กับ “อธรรม” และ “ความสว่าง” กับ “ความมืด” จะถูกนิมิตอยู่ในรูปลักษณะของการกระทำ การต่อสู้ภายในส่วนลึกจิตใจของแต่ละฝ่าย ไม่มีตัวละครใดในรามายณะ (เล่าใหม่) เรื่องนี้จะกระทำลงไปโดยไม่มีสติ ทุกตัวละครรู้และมีสติ แต่ก็ถูกความขัดแย้งและการต่อสู้ภายในจิตใจ (ระหว่าง “ธรรม” กับ “อธรรม” “ความสว่าง” กับ “ความมืด”) ที่เป็นแรงขับเคลื่อนให้ต้องแสดงการกระทำออกมาดังกล่าว แม้แต่ตัวละครที่ร้ายที่สุดอย่างราพณาสูร (ทศกัณฐ์) ก็ยังระลึกได้ว่ากรุงลงกาพิณาศย่อยยับ เผ่าพันธุ์วงศ์ยักษ์สิ้นโคตรไม่ได้เกิดมาแต่ “ความงาม” ที่สามารถพิชิตได้ทั้งสามโลกของนางสีดาเพียงสิ่งเดียว แต่มาจาก “กิเลส” ที่ซุกซ่อนอยู่ในส่วนลึกของจิตใจไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ เทพหรือมารก็สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งนั้นเป็นสิ่งที่ชักจูงใจก่อให้เกิดเรื่องราวทั้งหมด จนในที่สุดราพณาสูรจึงคิดได้และตั้งใจจะยุติปัญหาทั้งหมดลงที่ชีวิตของ สีดา หรือการกระทำของนางไกเกยี่ที่ทูลขอให้ท้าวทศรถขับไล่พระรามและแต่งตั้งให้พระภรตเป็นยุพราชแทนนั้น โดยเนื้อแท้แล้วนางไม่ได้กระทำไปเพราะความอิจฉา แต่นางทำไปเพราะ “ฟาลีชิต” ที่ทำให้นางจำต้องกล่าววาจาเช่นนั้นออกไป แม้แต่ท้าวทศรถก็ยังไม่เชื่อว่าวาจา

หลุดออกมาจากปากนาง เพราะพระองค์ทรงทราบดีว่า “ไกเกยี่ ผู้รู้ดีนี้มิใช่คำพูดของเจ้า ต้องไม่ใช่เจ้าเด็ดขาดที่ปรารถนาทำลายพวกเราทุกคน จึงตรงดูให้ลึกลงไปถึงน้ำใจอันแท้จริงของเจ้า” นางจึงถูกอุปมาให้เป็น “มาร” เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของ “ความมืด” ที่เกิดขึ้นกับจิตใจและแปรเปลี่ยนจากภาพของนางผู้มีเมตตาจิต เมตตาธรรมต่อพระรามกลายเป็นนางผู้มีความแค้นยวกราดในทันทีทันใด ในมหากาพย์เรื่องนี้ผู้อ่านจะสังเกตเห็นได้ว่าผู้เขียนจะใช้คำว่า “ฟาลีชิต” เป็นสิ่งก้ากกับการเกิดขึ้นของ “กิเลส” และผลกระทบที่ตามมาอยู่ตลอดเวลา จึงน่าจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่รองรับการกระทำของตัวละครล้วนเกิดขึ้นมาจาก “ฟาลีชิต” ทั้งสิ้น

ดังนั้นตัวละครใน รามายณะ ไม่มีใครผิด ไม่มีใครถูก ไม่มีใครเลวร้ายไปเสียทั้งหมด ขณะเดียวกันก็ไม่มีใครที่ดีงามไปเสียทั้งหมดด้วย แม้แต่พระรามก็ยังสามารถมีอารมณ์มนุษย์ปุถุชนได้ เช่น เหตุการณ์ในตอนท้ายเรื่องที่สีดาได้ถูกเบิกตัวให้เข้าพบพระรามท่ามกลางที่ประชุมสภา หลังจากที่พระรามมีรับสั่งให้เนรเทศนางเพื่อไม่ให้เป็นที่ครหาได้ว่านางไปอยู่เมืองยักษ์นานหลายเดือน นางจะยังบริสุทธิ์ไม่แปดเปื้อนมลทินจากสิ่งใดใดที่เข้ามาแผ้วพานอยู่หรือไม่ ก็ได้บังเกิดนิมิตอัศจรรย์คือหลังจากที่สีดากล่าวสัตยวาจาเสร็จสิ้นลงว่าหากนางมีความบริสุทธิ์ก็ขอให้แม่พระธรณีจงรับนางกลับคืนสู่พระธรณีด้วยนั้น แม่พระธรณีก็ได้แสดงให้เห็นสัตยวาจาของสีดาเป็นจริงแท้ทุกประการและนำนางกลับคืนสู่พระธรณี พระรามก็ได้แสดงความ เป็นปุถุชนขององค์เองออกมาต่อที่ประชุมสภา และอีกหลายเหตุการณ์ที่ผู้อ่านจะเห็นถึงความกราดเกรี้ยวของพระรามที่แสดงออกมาจากความผิดหวัง การไม่ประสบในสิ่งที่พึงพอใจ ราวกับผู้เขียนตั้งใจจะชี้ให้ผู้อ่านเห็นว่า แม้แต่พระรามผู้ทรงศักดิ์และศรีก็ยังมีอารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง และมนุษย์อย่างผู้อ่านรวมทั้งผู้เขียนด้วยนั้น มีอะไรที่แตกต่างไปจากตัวละครใน รามายณะ บ้าง มหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องนี้จึงไม่เพียงแต่เป็นการผลิตซ้ำคำคมก็อัน

ศักดิ์สิทธิ์แต่ยังมีสถานะของความเป็นวรรณกรรมคำสอนในอีกบทบาทหนึ่งด้วย

การใช้สัญลักษณ์เพื่ออุปมาก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่รามศ เมนอนใช้สื่อถึงการตีความใหม่ในรามายณะ (เล่าใหม่) เรื่องนี้ ผู้อ่านจะเห็นว่าภาพของ “มาร” ที่เป็นทั้งรูปธรรมและนามธรรมก็ตีภาพของ “กิเลส” ที่สามารถคลจิจิตใจให้ไม่ว่าทั้งมนุษย์หรือเผ่าพันธุ์อื่นๆ ที่ยอมให้ “ใจ” เป็นใหญ่ เป็นประธานก็ตีก็เป็นสิ่งที่เสริมให้การตีความในมุมมองของรามศที่ว่า “ธรรม” กับ “อธรรม” และ “ความสว่าง” กับ “ความมืด” ถูกนิมิตอยู่ในรูปลักษณะของการกระทำ การต่อสู้ภายในส่วนลึกของจิตใจของแต่ละฝ่ายมีความชัดเจนยิ่งขึ้น มีอยู่หลายเหตุการณ์ในมหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องยาวเรื่องนี้ เช่น ภาพของราพณาสูร (ทศกัณฐ์) โดยความจริงเป็นเทพที่มีความสูงส่งทั้งศักดิ์และศรี แต่ถูกดวงจิตแห่ง “มาร” ครอบงำจนสิ้นสูญ ความมีศักดิ์และศรีรวมทั้งความงามแห่งเทพของราพณาสูร แม้แต่หนุมานเมื่อได้เห็นครั้งแรกนั้นก็สับสนได้ว่า “ทศกัณฐ์งามสง่ายิ่ง หามิบุคลิกหยาบคายต่ำช้าสักนิดไม่ มาตรฐานมันมิได้เลือกหนทางแห่งความมืดดำ พญายักษ์ตนนี้อาจถึงกับได้เป็นราชเทวะ นำเสียดายมันเลือกหนทางชั่ว ดวงจิตไร้เมตตาธรรม มันจึงกลับกลายเป็นพญามาร”

จะเห็นว่าผู้เขียนรามายณะ (เล่าใหม่) นี้ไม่ได้สร้างให้ตัวละครราพณาสูรมีความร้ายอันเกิดมาแต่ชาติกำเนิด แต่เพราะการตัดสินใจในการเลือกเส้นทางที่จะเดินต่างหากที่กำหนดชะตาชีวิต รวมทั้งสิ่งที่ได้รับจาก “ฟ้าลิขิต” เช่นเดียวกับการพรรณนาภาพของพระรามที่มีกายเป็นสีน้ำเงินก็เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความมีชาติกำเนิดของพระองค์ว่าเกิดใน “ชาติขัตติยะ” เพราะเลือกษัตริย์ย่อมมีสีน้ำเงิน ต่างจากพระรามของไทยที่มีกายเป็นสีเขียวคล้ายมณีนิล ขณะที่สีของกายพระลักษมณ์นั้นกลับตรงกันคือมีกายเป็นสีทองหรือสีเหลือง การให้สัญลักษณ์ของสีก็เป็นอุปมาหนึ่งที่ใช้ให้เห็นว่าในด้าน

สว่างพระรามและพระลักษมณ์คือฝ่ายธรรม ขณะที่ในด้านมืดนั้นก็ฝ่ายอธรรมคือราพณาสูร(ทศกัณฐ์)

นอกจากนี้ใน รามายณะ เล่มนี้ยังถ่ายทอดเกร็ดความรู้เกี่ยวกับคติความเชื่อและเทพปกรณัมได้อย่างน่าสนใจ เช่น การกล่าวถึงเหตุร้ายโดยสังเกตจากธรรมชาติ ดังที่พระรามได้กล่าวแก่พระลักษมณ์ให้สังเกตจากแผ่นดิน ผืนน้ำและอากาศธาตุรอบกายว่าจะเกิดเภทภัยร้ายแรง ส่วนเกร็ดความรู้เกี่ยวกับเทพปกรณัมนั้นก็กล่าวถึงกำเนิดทศกัณฐ์ หนุมานและอื่นๆ รวมทั้งเรื่องแทรกอย่าง “นางอิลา” ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระราชกัทมาที่ได้หลงเข้าไปในบริเวณที่พระศิวะกำลังหยอกเข้าอยู่อยู่กับพระอุมา ด้วยอำนาจของพระศิวะที่ทำให้บริเวณนั้นมีแต่สรรพชีวิตน้อยใหญ่ดำรงเป็นเพศเมียทั้งหมด ทำให้พระราชกัทมาก็ต้องกลายเป็นหญิงไปด้วย ต่อมาจึงได้รับพรจากพระอุมาว่าเมื่อถึงวันเพ็ญพระราชกัทมาจะกลายเป็นชาย พอพ้นคืนวันเพ็ญไปแล้วก็จะกลับกลายเป็นหญิงดังเดิม ซึ่งเรื่องแทรกเรื่องนี้ต่อมาได้เป็นต้นเค้าวรรณคดีไทยเรื่อง อิลาธาคำฉันท์ของพระยาศรีสุนทรโวหาร (ผัน สาลักษณ์) และมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมร่วมสมัยของไทยอย่างเรื่องพิมมาลาของแก้วแก้ว

ทางด้านคติข้อคิดที่ปรากฏใน รามายณะ มหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องนี้ อาจจะกล่าวได้ว่าถ้ามีการคัดสรรจากฉบับแปลและฉบับภาษาอังกฤษนำมารวบรวม มีการพิมพ์คู่กันเป็นสองภาษา ก็อาจจะได้คู่มือในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ห่างไกลจากกิเลส ทำความดี ละเว้นความชั่วได้เป็นอย่างดี เพราะมหากาพย์แปลเรื่องนี้ไม่เพียงแต่ รามศ เมนอน จะเก็บความสำคัญมาจากมหากาพย์รามายณะต้นฉบับ (ถึงแม้จะใช้จากฉบับภาษาอังกฤษหลายฉบับก็ตาม) ได้อย่างละเอียดแล้ว คำสอนที่ปรากฏในมหากาพย์เรื่องนี้ก็มีคุณค่าและสามารถเตือนสติผู้อ่านได้อยู่ตลอดเวลา ผู้อ่านจะไม่ทราบเลยว่าขณะที่กำลังเพลิดเพลินกับเรื่องราวที่แสนสนุกกระหว่างมนุษย์กับยักษ์นั้น คติข้อคิดเหล่านี้ก็เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งใน

ความคิดขณะที่กำลังใช้ “ปัญญา” เข้าถึงเรื่องราวอยู่ใน
ที่นี่ได้รวบรวมคติข้อคิดที่พิจารณาแล้วว่ามีคุณค่าต่อ
การดำเนินชีวิตมาเป็นตัวอย่างให้เห็นบางข้อคิด เช่น

คติข้อคิดเกี่ยวกับวิถีแห่งการประสบความสำเร็จ

“...ปราชญ์โบราณกล่าวไว้ วิถีแห่งความสำเร็จใน
ภารกิจทุกชนิดมีสามวิธี หนึ่งคือการประนีประนอม สอง
คือการให้ทาน และสามคือการเจรจา...”

คติข้อคิดเกี่ยวกับการกระทำของพระราชา

“...ราชาผู้ยึดมั่นในธรรมย่อมไม่มีวันต้องสำนึก
เสียใจต่อการกระทำของตน หากราชาผู้ผู้กระทำกรอัน
เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนโดยมิคิดคำนึงถึงผลกรรมที่จะ
ตามมาให้รอบคอบ ย่อมต้องตกที่นั่งลำบากในภายหลัง”

คติข้อคิดเกี่ยวกับสิ่งหนึ่ง...หาได้จากสิ่งหนึ่ง

“ปราชญ์โบราณกล่าวไว้ถูกต้อง ความร่ำรวยอาจ
หาได้จากแม่โค ความอดกลั้นอาจหาได้จากฤๅษี ความ
โลเลอาจหาได้จากอิศตรี หากความหายจะกลับหาได้
จากญาติพี่น้องตนเอง”

คติข้อคิดเกี่ยวกับการเป็นพระราชาต้องมีความ
หนักแน่น

“ราชาผู้ชาญฉลาดย่อมไม่ละเลยสังขาร ทั้งยังมี
ยินยอมเพิกเฉยต่อความจริงเพียงเห็นแก่ต้นเหาส่วนตน”

คติข้อคิดเกี่ยวกับการมีความสุข

“จงมีชีวิตอยู่ให้ได้ถึงหนึ่งร้อยปีแล้วความสุขจะ
มาถึงในที่สุด แม้ว่ามันจะเนิ่นนานยิ่งก็ตาม”

คติข้อคิดเกี่ยวกับการเลือนหายไปของคุณธรรม
ทางจิตใจ

“ในยุคที่นั้นโอสถสมุนไพรมีแห่งผืนพิภพออกฤทธิ์
รวดเร็วทันใจ มีเพียงในกลีดยุคเท่านั้นที่ตัวยาในพืชโอสถ
ลดประสิทธิภาพลงไปจนแทบไม่มีเหลือ เจกเช่น
คุณธรรมในหัวใจมนุษย์”

คติข้อคิดเกี่ยวกับอำนาจ

“อำนาจราชศักดิ์และบัลลังก์เป็นสิ่งยิ่งใหญ่ ต่อให้
มนุษย์ผู้ประเสริฐสุดยังอาจถูกโยกคลอน” เป็นต้น

อย่างไรก็ดีมีข้อบกพร่องเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับ

การแปลเป็นภาษาไทยที่สร้างความสับสนติดกับผู้อ่าน
อยู่บ้างอย่างเช่นการใช้คำเรียกแทนบุคคลที่สามว่า “มัน”
โดยมักจะปรากฏอยู่ตลอดทั้งเรื่อง การใช้คำเรียกแทน
ดังกล่าวอาจจะใช้สำหรับการกล่าวถึงตัวละครบางตัวได้
ถ้าตัวละครตัวนั้นมียศและศักดิ์ต่ำกว่า แต่ถ้าเป็นตัว
ละครที่มียศและศักดิ์สูงกว่านั้นควรที่จะหลีกเลี่ยงการใช้
คำว่า “มัน” อาจจะเป็น “ท่าน” หรือ “เขา” หรือเป็นชื่อ
ของบุคคลที่กล่าวถึงอยู่ น่าจะดูเหมาะสมและสอดคล้อง
มากกว่า ดังที่ผู้แปลมีการใช้คำว่า “มัน” เรียกแทน
ราพณาสูร พระลักษณ พิเภก เป็นต้น ทำให้ผู้อ่าน
อาจจะรู้สึกสับสนติดตาอยู่บ้าง อย่างเช่นในตอนที่ราพณาสูร
ได้มาขอร้องไห้มารีศผู้เป็นอาแปงกายเป็นนางทอง
เพื่อให้นางสิดาพอใจและให้พระรามออกตามหามาให้
นางนั้น ถ้าได้อ่านมาถึงวรรคที่ว่าท้าวราพณาสูรเริ่ม
ไม่พอใจที่มารีศไม่ยอมทำตามคำบัญชา จึงเริ่มมีน้ำเสียง
ที่จืดจาง ผู้แปลบรรยายตรงนี้ว่า “น้ำเสียงของมัน
(ราพณาสูรหรือทศกัณฐ์-ผู้เขียนบทความ)บัดนี้เริ่มเจือ
ปนความไม่พึงพอใจ มารีศเริ่มสั่นสะท้านหนาวายะเยือก”
หรือในตอนที่ราพณาสูรลักสิดาไปในขณะที่พระลักษณ
ไม่อยู่นั้น สิดารู้สึกเสียใจที่กล่าวหาว่าพระลักษณไม่
เดินทางไปช่วยพระรามซึ่งมีเสียง(ปลอม)ของพระรามดัง
มาว่า “สิดา! ลักษณ! ช่วยพี่ด้วย” เพียงเพราะมุ่งหวังใน
ตัวนาง สิดารู้สึกผิดทันทีที่ราพณาสูรได้นำตัวนางไปสู่
ราชรถ ผู้แปลบรรยายว่า “ลักษณ!” นางร้องเรียกนาม
อนุชอย่างเศร้าโศกแทบขาดใจ เนื่องจากเป็นนางเอง
ที่ไล่มัน (พระลักษณ-ผู้เขียนบทความ) เตะลิดเปิดเปิง
ออกไป ทั้งยังต่อว่าให้มัน (พระลักษณ-ผู้เขียนบทความ)
เสียใจสารพัด” เป็นต้น

แม้ผู้แปลจะมีความเคารพต่อต้นฉบับภาษาอังกฤษโดยคำนึงถึงการแปลคำให้ตรงความหมาย แต่ถ้าผู้แปลใช้คำแทนชื่อในคำเรียกแทนว่า “มัน” จะดูโพละและสละสลวยกว่าไม่ทำให้ผู้อ่านสะดุดตากับคำว่า “มัน” เหล่านี้แม้จะเป็นรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ แต่ก็มีความสำคัญต่อการเข้าถึงอรรถรสของวรรณกรรม

นอกจากนี้ยังมีรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ เกี่ยวกับสำนวนแปลที่แม้ผู้แปลจะกล่าวไว้ถ้อยแถลงว่า “ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจ “อิง” สำนวนและลีลา “ยุทธจักรนิยาย” ในที่สุด... ทั้งยังช่วยลดปริมาณราชาศัพท์ลงได้มาก ที่สำคัญ นักอ่านรุ่นใหม่คุ้นเคยสำนวนดังกล่าวอยู่แล้ว จึงน่าจะช่วยให้อ่านได้ราบรื่นขึ้น” การใช้สำนวนและลีลา “ยุทธจักรนิยาย” ที่ผู้แปลกล่าวมานี้ ทำให้ผู้เขียนบทความนี้ไปถึงสำนวนและลีลาของ “นิยายกำลังภายใน” และเมื่อประกอบกับการได้อ่านมหากาพย์ (เล่าใหม่) เรื่องนี้จบลง ก็รู้สึกว่ามีลักษณะที่อ่านได้อย่างราบรื่นตามที่ผู้แปลกล่าวไว้ หากก็ลดทอนความขริบขลนรวมทั้งเสน่ห์ของมหากาพย์เรื่องนี้ลงไปอย่างน่าเสียดาย และบางฉากเมื่อปราศจากคำราชาศัพท์ที่ควรจะให้มีความสำคัญ ก็ทำให้ฉากนาฏการนั้นกลายเป็นภาพธรรมดาที่ไม่ได้บ่งบอกถึงความยิ่งใหญ่ของตัวละครแต่อย่างใดเลย อย่างเช่นหลังจากที่ท้าวราพณาสูรได้ทราบข่าวว่าอินทรชิตถูกพระลักษมณ์สังหารด้วยอินทราศตราหรือศรแห่งองค์อินทร์ ผู้แปลกล่าวว่า “ช่วงเวลาเพียงสองสามราตรี ทศกัณฐ์ถึงกับผมหงอกขาวโพลนไป

ทั้งศีรษะ มันกล่าวแล้วเขา...” ไม่เพียงแต่สำนวนในเชิงนิยายกำลังภายในที่บรรยายถึงภาพ “เฒ่าทารก” ที่มีผมขาวเท่านั้น แต่ยังทำให้ผู้เขียนบทความ (รวมทั้งผู้อ่านบางคน) อาจจะเป็นผู้ชายชราแก่ๆ ที่ไม่มีเรี่ยวแรง และเมื่อมารวมกับคำว่า “มัน” อีกด้วยนั้น ทำให้ลดทอนภาพความยิ่งใหญ่ของทศกัณฐ์ที่ต้องสูญเสียญาติวงศ์พงศาวจนเกือบหมดสิ้น กลายเป็นภาพของชายชราแก่ ผมผมหงอก นั่งเศร้าโศกคิดถึงอดีตและลูกหลานเลื่อนเข้ามาใหม่ในความคิดของผู้อ่านแทน สิ่งเหล่านี้แม้จะเป็นข้อสังเกตเล็กๆ น้อยๆ แต่ก็อาจเป็นข้อคิดให้กับผู้ที่จะแปลวรรณกรรมได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามหากภาพย์ รามายณะ เรื่องนี้ไม่ได้เป็นเพียงแค่มกักริอันศักดิ์สิทธิ์และถือเสมือนว่าเป็นเส้นโลหิตที่หล่อเลี้ยงทั่วสรรพางค์ของชาวอินเดียมายาวช้านาน แต่ยังเป็นมหากาพย์ที่มีการนำมาเล่าใหม่โดยมีลีลาของความเป็นวรรณกรรมร่วมสมัยรวมไว้อยู่ในหนังสือเล่มนี้ จึงทำให้ผู้อ่านไม่ทันนึกคิดว่เมื่ออ่านมหากาพย์ (เล่าใหม่) รามายณะ เรื่องนี้จบลงแล้วเสมือนหนึ่งว่าผู้อ่านได้อ่านคัมภีร์เล่มสำคัญของอินเดียที่มีขนาดความยาวถึง 24,000 โศลกจบลงแล้วด้วยเช่นกัน

หมายเหตุ : ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. นิยะดา เหล่าสุนทร ราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม ประเภทวรรณศิลป์ สาขาวรรณกรรมร้อยแก้วที่ได้กรุณาแนะนำให้ผู้เขียนวิจารณ์วรรณกรรมแปลเรื่องนี้